

Advies in het kader van het inpassen van de verkennende ecologische gebiedsvisie voor de IJzervallei in het hydrodynamisch model IJzer (onderdeel: plasbermen stroomafwaarts Diksmuide)

Nummer : IN.A.2002.106
Datum : 23 mei 2002
Datum aanvraag : 8 mei 2002
Auteurs: De Rycke Ann, Devos Koen & Kris Decler
Vragen naar : De Rycke Ann, 02/558.18.32 of ann.de.rycke@instnat.be
Geadresseerde : IMDC, Technum
Wilrijkstraat 37-45, 2140 Antwerpen
Aanvrager : Bruno Samain, IMDC

1. Inleiding

In de studie 'Verkennende ecologische gebiedsvisie voor de IJzervallei' (De Rycke *et al.*, 2001) werden een aantal scenario's voor natuurontwikkeling in de IJzervallei voorgesteld. De hydrologische randvoorwaarden bij deze scenario's vragen een wijziging in het waterbeheer, zowel op de IJzer zelf als in de broekgebieden en de toestromende waterlopen.

Deze hydrologische wijzigingen zullen via het 'Hydrodynamisch model voor het IJzerbekken' verder geëvalueerd worden en op hun haalbaarheid getest.

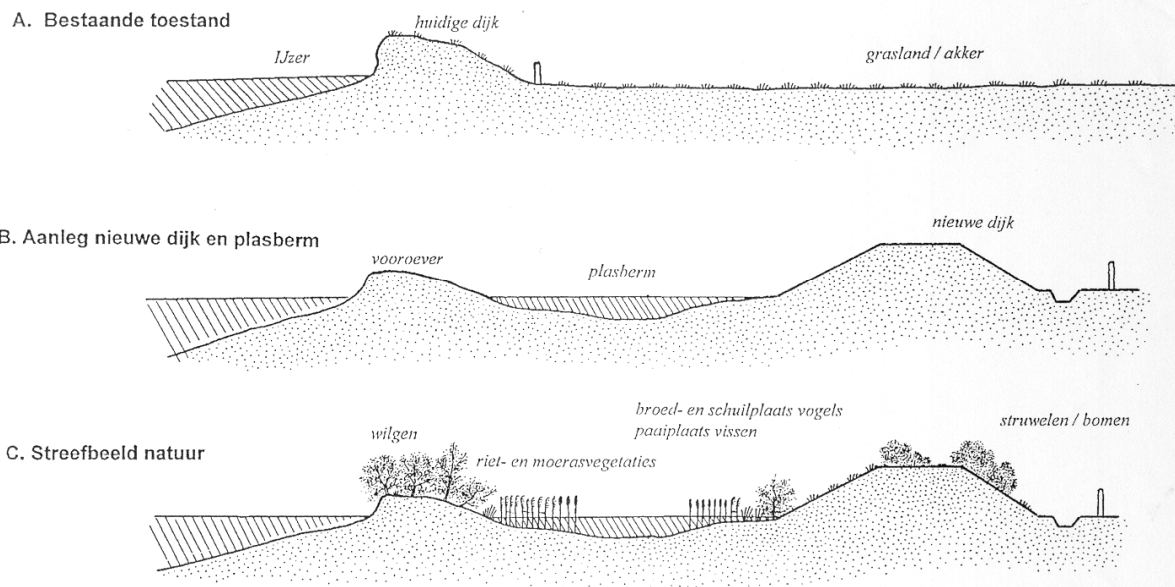
Dit advies gaat specifiek in op de voorgestelde plasbermen tussen Diksmuide en Nieuwpoort in de verschillende natuurontwikkelingsscenario's. De dimensies van de plasbermen zijn eerder richtinggevend en dienen zeker niet als definitieve voorstellen te worden aanzien. Vooral de diepte van de afgravingen in de plasberm en de hoogteligging van de doorstroomopeningen kunnen nog wijzigen aan de hand van bijkomende gegevens (topografische opmetingen, bijkomende peilgegevens, ...).

2. Dimensies van de voorgestelde plasbermen tussen Diksmuide en Nieuwpoort (scenario 1, 2 en 3)

Onderstaande figuur geeft een algemeen schema hoe de plasbermen er in dwarsdoorsnede (met dimensies) kunnen uitzien.

Figuur 1. Schematische voorstelling van de plasbermen

Dwarsprofielen van de voorgestelde plasbermen langs de IJzer (huidige toestand = A, inrichtingsvoorstel = B, verwachte evolutie = C) (Denayer et al., 1997)

De dimensies van de landinwaartse dijk zijn voor de verschillende plasbermen dezelfde: hoogte 5,50 m TAW, breedte (incl. dienstweg en gracht): 17 m.

De afgraving van de vooroever tot 3,5 of 4,00 m TAW is zeker niet overal noodzakelijk: op plaatsen waar steile oevers aanwezig zijn is een afgraving niet wenselijk (broedgelegenheid voor oeverwaluw).

De dimensies van de eigelijke plasberm (het deel tussen de vooroever en de landinwaartste dijk) zijn variabel; het diepste deel van de plasberm bedraagt tussen de 1,60 en 2,00 m TAW, de helling naar de randen verloopt liefst zo geleidelijk mogelijk (afhankelijk van de breedte, zie verder per plasberm en per scenario) om een ecologisch waardevolle overgang van droog naar nat te kunnen realiseren.

In deze paragraaf worden per scenario de dimensies voorgesteld van de afzonderlijke plasbermen.

2.1 Scenario 1

1) Plasberm ter hoogte van Viconiakleiputten:

- ligging: kilometerpaal (K) 12
- lengte plasberm: 930 m; totale oppervlakte: 13,6 ha
- bestaande oeververdediging: betonkopbalken, deels onverdedigd
- plasberm (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): max. breedte 130 m (vermindert sterk ter hoogte van de uiteinden); maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW; inclusief in breedte is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 5 en 15 m en een hoogteligging tussen 3,50 en 4,00 m TAW;
- landinwaarste dijk: standaardafmetingen

2) Site ter hoogte van Tervatebrug (linker en rechteroever)

2a) Natte graslanden tussen IJzer en aanloop Tervatebrug (linkeroever):

- ligging: K 11
- lengte 680 m, oppervlakte 8,1 ha
- bestaande oeververdediging: deels onverdedigd, deels metselwerk
- dijk wordt behouden, weg kan verlegd worden via de aanloop van de brug die terzelfdertijd als nieuwe dijk kan dienst doen (afgraven tot 5,5 m TAW bij afbraak brug)
- creëren van doorsteekplaatsen doorheen dijk ($\pm$ 3,10 m TAW, afhankelijk van de hoogteligging van deze graslanden, dit moet nog blijken uit topografische opmetingen) zodat graslanden op gecontroleerde wijze (stuw of terugslagpleppen) regelmatig onder water komen

2b) Moeraszone tussen IJzer, aanloop Tervatebrug en Vladslovaart (rechteroever)

- ligging K 10-11
- lengte 180 m, oppervlakte: 5,1 ha
- bestaande oeververdediging: deels NTMB, deels metselwerk
- plaatselijke dijkverlaging tot 2,60 m TAW (over 180 m of behoud dijk en doortrekken Vladslovaart, zodat de vernatting via de Vladslovaart kan gebeuren)
- landinwaarste dijk: standaardafmetingen (indien noodzakelijk)

3) Plasberm ter hoogte van Schoorbakke (actueel gepland 1000 m)

- ligging: K 7-9
- lengte plasberm: 1000 m; oppervlakte 4,2 ha (zou kunnen uitgebreid worden tot 1700 m, 7,1 ha zie scenario 2)
- bestaande oeververdediging: onverdedigd, deels betonkopbalken
- plasberm (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): max. breedte 25 m (vermindert ter hoogte van de uiteinden); maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW ; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW; inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 4 en 6 m en een hoogteligging van circa 4,00 m TAW
- landinwaarste dijk: standaardafmetingen

4) Plasberm ter hoogte van Mannekensvere (actueel gepland 900 m)

- ligging: ter hoogte van K 4 en 5
- lengte plasberm: 900 m; oppervlakte 3,8 ha (zou kunnen uitgebreid worden tot 1600 m, 6,7 ha, zie scenario 2)

- bestaande oeververdediging: mestelwerk, doorgroeitegels, deels onverdedigd
- plasberm (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): max. breedte 25 m; maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW ; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW; inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 4 en 6 m en een hoogteligging van circa 4,00 m TAW
- landinwaarde dijk: standaardafmetingen

5) Plasberm Stuivekenskerke (linkeroever, gepland door de VLM)

- ligging: K 8 –9
- lengte: 200 m; oppervlakte 0,4 ha
- bestaande oeververdediging: onverdedigd
- plasberm : max. breedte 20 m; diepte: variabel tussen 1,60 en 2, 00 m TAW ; opening naar IJzer op 2,60 m TAW; inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een breedte van circa 10 m en een hoogteligging van circa 3,50 m TAW
- landinwaarde dijk: bestaat reeds, ligt weg op

6) Site tussen Uniebrug en autosnelweg (linkeroever)

- moeraszone (lengte 200 m, oppervlakte 2 ha)
- bestaande oeververdediging: onverdedigd
- dijkverlaging tot circa 3,00 m TAW
- landinwaarde dijk: waarschijnlijk niet nodig door aanwezigheid autosnelweg en gewestweg

2.2 Scenario 2 (bijkomende plasbermen bij scenario 1)

1) Plasberm ter hoogte van Diksmuide

- Ligging: K 17
- lengte plasberm: 830 m; oppervlakte 11,2 ha
- bestaande oeververdediging: nieuwe verdediging NTMB, deels onverdedigd;
- plasberm (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): max. breedte 120 m; maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW ; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW, inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 5 en 15 m en een hoogteligging tussen 3 ,50 en 4,00 m TAW
- landinwaarde dijk: standaardafmetingen

2) Plasberm ter hoogte van Beerstblote (overzijde dodengang)

- Ligging: K 15 - 16
- lengte plasberm: 1280 m; oppervlakte 11,1 ha
- bestaande oeververdediging: onverdedigd, deels betonkopbalken en doorgroeitegels
- plasberm (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): max. breedte 70 m; maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW ; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW, inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 5 en 15 m en een hoogteligging van circa 4,00 m TAW;
- landinwaarde dijk: standaardafmetingen

- 3) Uitbreiding plasberm ter hoogte van Viconiakleiputten (totale lengte 2150 m; totale oppervlakte 31 ha)
  - ligging: K 12 –14
  - bestaande oeververdediging: betonkopbalken, doorgroeitegels, metselwerk, deels onverdedigd
  - uitbreiding plasberm in de breedte (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): tot 300 m landinwaarts; maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW, inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 5 en 15 m en een hoogteligging tussen 3,50 en 4,00 m TAW, lengte 930 m (idem scenario 1)
  - uitbreiding plasberm in de lengte (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk) : uitbreiding 1220 m (13 ha), max. breedte 90 m; maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW, inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 4 en 6 m en een hoogteligging van circa 4,00 m TAW
  - landinwaarste dijk: standaardafmetingen

- 4) Plasberm ter hoogte van Schoorbakke (in uitvoering gepland 1000 m)
  - ligging: K 7-9
  - uitbreiding tot 1700 m; oppervlakte 7,1 ha
  - bestaande oeververdediging: onverdedigd, deels betonkopbalken
  - plasberm (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): max. breedte 25 m; diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW ; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW; inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 4 en 6 m en een hoogteligging van circa 4,00 m TAW
  - landinwaarste dijk: standaardafmetingen

- 5) Uitbreiding plasberm ter hoogte van Mannekensvere (in uitvoering gepland 900 m)
  - ligging: ter hoogte van K 4 en 5
  - uitbreiding tot 1600 m; oppervlakte 6,7 ha
  - bestaande oeververdediging: mestelwerk, doorgroeitegels, deels onverdedigd
  - plasberm (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): max. breedte 25 m; maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW ; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW; inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 4 en 6 m en een hoogteligging van circa 4,00 m TAW;
  - landinwaarste dijk: standaardafmetingen

- 6) Plasberm ter hoogte van Schore (ter hoogte van Blauwhof)
  - ligging: K6
  - lengte plasberm: 950 m; oppervlakte 9 ha
  - bestaande oeververdediging: metselwerk
  - plasberm (vanaf de IJzer tot aan de voet van de nieuwe dijk): max. breedte 100 m; maximale diepte: variabel tussen 1,60 en 2,00 m TAW; openingen naar IJzer op 2,60 m TAW, inclusief hierin is de vooroever langs de IJzer met een variabele breedte tussen 5 en 15 m en een hoogteligging tussen 3,50 en 4,00 m TAW
  - landinwaarste dijk: standaardafmetingen

- 5) Site St.-Joris (Nieuwpoort, linkeroever)
- lengte 1400 m; oppervlakte 23 ha
  - uitbreiding bestaande waterplassen en moeraszones:
    - o westelijke zone: uitgraven van plassen in verbinding met de IJzer, afgraven bestaande dijk
    - o oostelijke zone, uitgraven van plassen niet in verbinding met de IJzer
  - landinwaartse dijk: waarschijnlijk niet noodzakelijk doordat IJzerpeil thv van Nieuwpoort altijd lager blijft dan 3,30 m TAW

2.3 Scenario 3

- 1) Volledige wederzijdse verbreding van de IJzer:
- verbreding over de gehele lengte variabel tussen 50 tot 100 m landinwaarts; plaatselijk breder op 2 plaatsen: nl. ter hoogte van Diksmuide (rechteroever, tot 120 m over een lengte van) en ter hoogte van Viconiakleiputten (rechteroever tot 300 m over lengte van circa 500 m; de linkeroever wordt niet verbreed op 2 plaatsen nl. vanaf de bewoning in Tervate tot en met natuurreservaat Viconiakleiputten (over een lengte van 1300 m) en tussen K 15 en de huizen net voor de Dodengang (lengte van 1300 m);
  - maximale diepte: variabel uitgraven tussen 1,50 en 2,20 m TAW
  - plaatselijk behoud van vooroever (3,50 tot 4 m TAW) met variabele breedte tussen 5 en 20 m; op een aantal plaatsen bredere doorstroomopeningen op een variabele hoogte tussen 2,00 m en 2,60 m TAW;
  - verbreding brughoofden ?
  - verdwijnen bewoning: 19 huizen en boerderijen
  - landinwaartse dijken (standaard): hoogte 5,50 m TAW, breedte (incl. dienstweg en gracht): 17 m;
- 2) Inschakeling kreek van Nieuwendamme (totale lengte 6232 m)
- inrichting nog verder te bekijken:
    - o brede oeverzones met zeer zwakke helling (50 tot 100 m breed) over een lengte van 4000 m (40 ha)
    - o volledige ontpoldering van 140 ha (zoals nu voorgesteld in scenario 3)
  - eventuele verbinding ter hoogte van de Ganzenpoot met verschillende mogelijkheden:
    - geen verbinding waardoor de kreek als zoetwaterkreek, soort halfafgesloten arm van de IJzer zou kunnen fungeren (al dan niet gecontroleerd ter hoogte van de verbinding met de IJzer);
    - wel verbinding maar enkel openstellen bij piekdebieten (zal fungeren als slibvang, wenselijkheid ?)
    - toelaten beperkt getij (ontstaan van zoet-zout overgang);
  - o Bij de 2 laatste opties mag er geen verkorting van de overstromingsduur in de IJzerbroeken ontstaan.

3. Referenties

DENAYER B., DEVOS K., DECLER K., CLAUS P. & E. GERMONPRÉ. Voorstel voor een natuurvriendelijke inrichting van drie oeverzones langs de IJzer. IBW.Wb.Adv.97.56 of IN.A.97.59, 10 p. + bijlagen

De Rycke A., Devos K., Decler K., 2001. Verkennende ecologische gebiedsvisie voor de IJzervallei. Rapport Instituut voor Natuurbehoud 2001.6. Brussel